

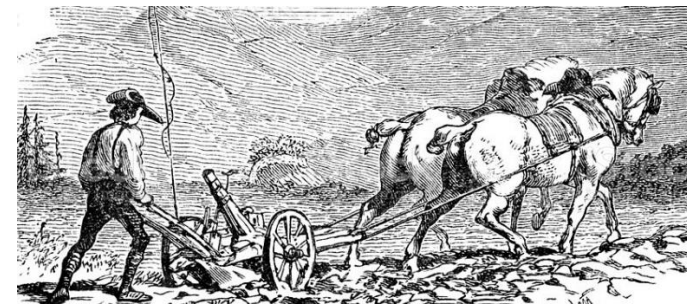

Ivan Cankar: HLAPEC JERNEJ

Starega Sitarja so pokopali: Bog mu daj nebesa, blag človek je bil. Zvon je odzvonil, župnik se je preoblekel, pogrebci so se napotili v krčmo. Sedli so za dolgo mizo pri Stržinarju, vsi črno oblečeni, resni in zamišljeni, ženske objokane; hlapec Jernej, dolg, star in siv, kakor je bil, je sedel na klop pod oknom; otrl si je čelo z rdečim robcem in je zavzdihnil.

Jernej je 40 let delal na Sitarjevi domačiji, pomagal pri vsakodnevnih opravilih, pomagal zgraditi kmetijo. Po smrti starega Sitarja, Jernej misli, da mu v zameno za delo pripada domačija. Ker ne razume, da je on pri hiši le hlapec, ga mladi dedič Sitar našene od hiše.

Ker je prepričan, da se mu je zgodila velika krivica, se odpravi v vas poiskati svojo pravico. Sprva sreča študenta, nato župana, in jima pove svojo zgodbo. Ker ga pa nobeden od njiju ne razume, se Jernej odpravi dalje ...

»Zdaj poslušaj, župan, kakor ti bom povedal, ter presodi po pravici in postavah!«

V vasi sreča še vaščane in otroke. Niti ti ga ne razumejo, otroci ga celo okamenjajo.

Jernej je prepričan, da na svetu je pravica in da jo bo našel, le pravega sodnika mora najti. Zato se odpravi v mesto k sodniku, od krivičnega sodnika pa v Ljubljano, saj je prepričan, da je tam pravični sodnik.

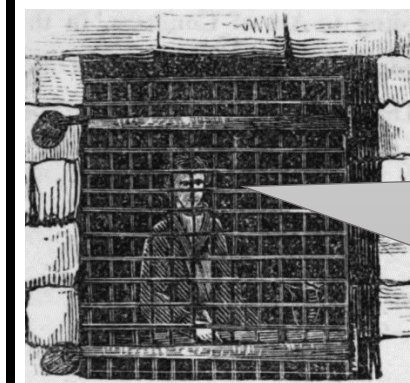

»Pravičnega sodnika iščem. Tako je stvar: delal sem 40 let, ustanovil sem dom in hišo. Zdaj pa razsodite: čigava je jablana – ali tistega, ki jo je sadil in cepil, ali pač tistega, ki je klatil jabolka, ko so dozorela? Zakaj rekel je: ná, delal si 40 let, ustanovil si dom in hišo, zdaj pa pojdi po svetu in išči svoje pravice.«

Jernej niti na ljubljanskem sodišču ne najde svoje pravice. Vsi ga zaničujejo in zasmehujejo, Jernej pa še kar verjame v pravico.

Ker sodniku pove, da ni razsodil ne po človeški ne po božji pravici ter da je zatajil pravico, ga zaprejo v ječo skupaj s potepuhom. Tudi ta se Jerneju in njegovi zgodbi le smeji.

»Ampak gorje tebi, ki nisi ne kradel ne ubijal in si vendar prišel s pravico navzkriž!«

Nazadnje se odpravi celo na Dunaj, želi k samemu cesarju. Tudi tukaj ga nihče ne razume, vsi mislijo, da je neumen in nespoštljiv starec, ter ga zaprejo v ječo.

»Pravice sem jih prosil, pa so me pahnil med tatove in hudodelce!«

In Jernej se je globoko sklonil, skrtil je obraz v dlani in se je razjokal.

Iz Dunaja ga odpeljejo v domačo vas, v Resje, kjer ga neprijazno sprejme župan.

»Nikoli te nismo videli, nobeden se te ne spominja, pa prideš na stara leta in nam naložiš to breme!«

Jernej ne želi miloščine, prosi le za hlev, da si spočije. Ponoči pa ne more spati, ampak se pogovarja z Bogom in od njega zahteva, da poskrbi za pravico.

Jernej na koncu pravico išče pri domačem župniku. Ta mu pravi, da naj odpusti tistim, ki niso pravično ravnali z njim. Prav tako, kot je Bog odpustil tistim, ki so ga preganjali.

»Bogokletne so tvoje misli, Jernej! Če stopiš pred Boga, ne terjaj stoje, temveč poklekni in prosi in jokaj!«

Ker Jernej na vsak način želi, da župnik pravično razsodi, da bo tako vedel, ali Bog obstaja, ga župnik napodi iz cerkve, češ da je nevernik.

Zaradi velikega razočaranja, ker ga je zapustil še Bog, se Jernej odloči zažgati Sitarjevo domačijo. Opazuje, kako ognjeni zublji uničujejo vse, kar je v štiridesetih letih pomagal ustvariti.

Ko ljudje ugotovijo, da je ogenj povzročil Jernej, ga v velikem besu pograbi in vržejo v ogenj. Jerneju se končno uresniči želja – dobil in umrl je skupaj s kmetijo, katero si je tako močno želel.